

KMETSKI LIST

Številka 13

Ljubljana dne 29. marca 1939

Leto XXI

Učeci primeri

Menda prihaja čas, ki bo za dogodke po svetovni vojni pomenil vrhunec, nekaj sodni dan, ki naj loči žito od plev. Vsi narodi jasno ali vsaj podzavestno to slutijo. Vsi naglašajo važnost sedanjih trenutkov. Vsi si prizadevajo, da bi s čim večjim podarkom podčrtali svojo vrednost in pravico do obstoja. Svet podrhteva v neki nervozni trzavici. Iz dneva v dan se ljudje mučijo v nejasnih pričakovanjih in se grozničavo boje presenečenj.

Ako že veliki in močni narodi občutijo negotovost te dobe, potem je jasno, da nas male narode tišči kakor mora. Kje najti izhod iz mučnega položaja? Katera pot pomeni za nas rešitev?

Vsak človek, ki je v dvomu glede svojih ukrepov, se bo skušal učiti iz podobnih primerov v svoji bližnji okolici. Prav bi bilo, ko bi se tudi mi učili ter se prav naglo — veliko naučili. Čas namreč hiti, a po toči zvoniti je prepozno.

Svetovna zgodovina nas je v zadnjem času marsičesa naučila. V prvi vrsti pač tega, kje naj mali narodi iščejo svoje svobode.

Mi Slovenci smo v Jugoslaviji pomemben obrobni del države. Naš položaj niti v političnem niti v gospodarskem oziru ni zavidanja vreden.

Svoboda naroda

pa nam kljub vsem ostane vrhovno povelje.

Zato naj nihče ne gleda naših notranje-političnih vprašanj kot svetovna vprašanja! Ne, to je naša notranja zadeva! In naša notranja zrelost je tako visoka, da imamo po legitimaciji preteklosti poleg belopoltim tudi Mongolom pravico odrekati kritiko o njej.

Učeci primeri

pa se nam nudijo v zunanjem svetu. Doktor Maček je odkrito povedal, da je odbila — dvanaajsta ura za rešitev hrvatskega vprašanja.

Sodimo, da rešitev hrvatskega vprašanja ni mogoča brez slovenskega. Kajti mi — ne Hrvatje — smo na najbolj eksponirani meji te države in mi tudi nosimo gospodarska in moralna bremena. Zato pa upravičeno pričakujemo, da bodo rešena — vsa vprašanja.

Splošen klic po slogi

Francoski listi so jeli ognjevitivo pozivati k edinstvu vseh Francozov. Naglašajo, da je treba ustaviti vse prepire o preteklosti in slediti vsem onim, ki žele ohraniti mir.

Značilno je, ko tisk naglašaja, da narodna obramba ni omejena samo na vojaški, pomorski in letalski obrambni načrt, temveč zajema celotno življenje in delovanje naroda.

Podobno kličejo k slogi na Poljskem. V Varšavi je nedavno sam predsednik republike Moscicki izjavil, da bo Poljska odslej posvetila vse sile povzdigi narodne kulture. Poljski narod hoče ostati neodvisen. Zato je tudi edini cilj poljske zunanje politike ohranitev neodvisnosti poljske republike. Poljski narod ne veže svoje usode na nobeno zunanjo silo, temveč se

opira le na svoj narod, ki je pripravljen na vse žrtve za zagotovitev svoje bodočnosti in neodvisnosti.

Poluradni poljski tisk v zvezi s tem naglašaja, da so si danes vsi Poljaki edini v tem, da je treba novih naporov za pomnožitev obrambne sile. Hbratu listi naglašajo, da je vsak nastop proti edinstvu naroda v sedanjem trenutku zločin proti narodu.

Ko vse velike narode danes preveva in družijo želja po slogi, mislimo, da lastnemu narodu ne moremo reči boljšega, kakor da mu zakličemo s Kristusovimi besedami: »Pojdi in stori tudi ti tako!« Sloga v duhu pravičnosti in medsebojnega spoštovanja je edina rešitev za nas in za ves svet.

Nekaj misli o tiskovni svobodi

Svoboda je zmeraj dar in znak zrelosti z vsemi spremnimi prilastki. Čreda potrebuje nekoga, ki vihti nad njo korobač in ji s silo brani na stranpota. Organizirana družba razumnih bitij tega ne potrebuje, ker razum sam poedincu narekuje primerno obrzdanost in podreditev osebnih koristi interesom skupnosti.

Te splošne pripombe so se nam zdele potrebne, preden spregovorimo o svobodi tiska, o kateri se zadnje čase precej govori v naši javnosti.

Kakšen bodi novi tiskovni zakon, da bo tisk res lahko služil svojemu vzvišenemu namenu?

Po ustavi nam je prav za prav itak že zagotovljena svoboda tiska. Recimo, da so prav

posebne razmere res zahtevale ukinitve te svobodščine.

Popolnoma razumemo, da se tisk nikjer ne bo svobodno razpisaval o stanju državne obrambe in takih občutljivih vprašanj, ki so z njo v ozki zvezi. To vprašanje mora biti izvzeto iz dnevnih debat, ki bi pogosto utegnile na zunaj in znotraj več škodovati kakor koristiti.

Temu nasproti je pa nujno potrebna svoboda tiska v debatah o važnih gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanjih, ki zahtevajo nujno rešitev. Prav v teh vprašanjih je tisk, pameten in dober tisk celo najboljšim strokovnjakom lahko močna opora. Saj je molk o važnih načelnih vprašanjih iz najrazličnejših panog narodovega življenja kakor breme, ki tišči. Pod

težo tega bremena nastajajo kanali, po katerih se pretaka vse, kar radi označujemo kot »ilegalnoc. Pri tej priliki si dovoljujemo naglasiti in z vsem poudarkom podčrtati dejstvo, da svoboda resnično zrelih ljudi nikdar ne vodi v nebrzdanost. Ta pritisk pa nujno sili prav zrele ljudi, da poiščejo ventilov za svoja opazovanja, ugotovitve, predloge in nasvete. In prav v takih okoliščinah se resnim, tvornim in res idealnim delavcem kaj lahko prištulijo kverulantje. Kontrole ni, odgovornosti, ki jo nujno nalaga svoboda, ni, zato pa posledice ne izostanejo.

Odločno pa moramo biti proti temu, da bi se legitimacija za sodelovanje pri tisku omejevala na kakršno koli izobrazbo.

Jezikovna izvežbanost je itak izven debate. Kdor ne obvlada jezika, ne more sukati peresa. Drugo pa je šolsko izpričevalo.

Samo primer! Iz vseh krogov v Sloveniji brez razlike strank se dan za dnem ponavlja ugotovitev, da so Srbi politično zrelejši od nas. Šolsko izpričevalo torej v tem primeru ni nobeno zanesljivo merilo.

Še manj v novinarstvu! Naš kmetijski fant ima lahko bister pogled v nešteto vprašanj, ki tarejo zlasti vas. (In vas je vendar osnovna celica države!) Nima pa šol. Pisati zna. On ne bi smel in mogel izražati po svojih mislih narodovih zahtev, ker nima — gimnazijske mature! Na drugi strani je gospod, ki ga vas živi in redi, čeprav on sam nikdar ne okusi kmetijskih bridkosti. Ima pa — maturo. Ta svobodno govori v imenu kmeta.

Vidite, to ni svoboda! Proti takemu pojmovanju tiskovne svobode in smernic moramo odločno protestirati ne le kot politiki, ampak tudi kot borci! V odločilnem trenutku kmetijski fant brez mature gre na bojišče in s svojo krvjo brani zemljo, rod in dom.

Chamberlainova izjava

V spodnji zbornici so ministrskega predsednika Chamberlaina in druge pristojne ministre vladni in opozicijski poslanci kar zasuli z vprašanji in interpelacijami. Največ pozornosti je vzbudila Chamberlainova izjava o najnovejšem nemško-romunskem gospodarskem sporazumu. Chamberlain je rekel, da vsebuje sporazum po informacijah, ki jih je angleška vlada dobila o njem, obsežen program o gospodarskem sodelovanju med obema državama. Romunska vlada je o sporazumu takoj obvestila angleško. Sporazum določa predvsem znatno razširjenje dosedanjega trgovinskega prometa med Romunijo in Nemčijo. V sporazumu pa ni nikake politične klavzule. Romunska vlada je zatrdila angleški, da nikakor ni žrtvovala svoje gospodarske neodvisnosti. Sporazum ne omejuje možnosti, da ne bi še nadalje razvijala svojih trgovinskih odnosov z drugimi državami. Sporazum tudi nima nobene določbe, ki bi bila kakor koli naperjena proti kaki drugi sili. Romunsko-nemška gospodarska pogajanja so se pričela 22. februarja in so se pred dnevi normalno zaključila.

O angleško-romunskih gospodarskih odnosih je Chamberlain rekel, da jim angleška vlada pripisuje zelo velik pomen in da bo sterala vse, da se bodo še nadalje ugodno razvijali.

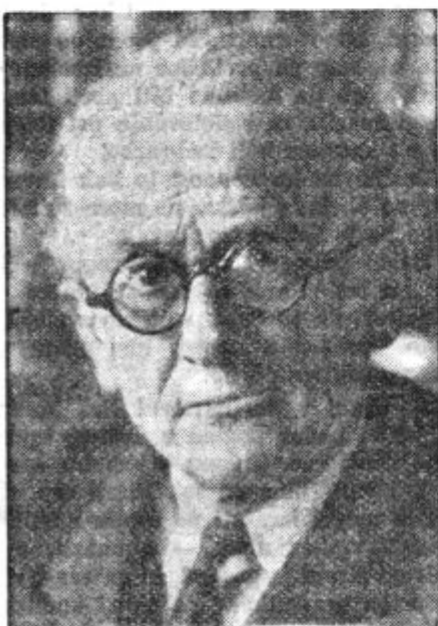
Mimogrede povedano

Zasedba Karpatske Ukrajine je veljala Madžarsko 200 mrtvih, število ranjenih je pa celo po madžarskih poročilih veliko večje. — Z več milijoni kron je neki večji uradnik podkarpatskega finančnega ministrstva v Chustu zbežal v Siget, kjer je nekaj tega denarja razdelil med sigetske begunce. — Madžarski prijatelji pravijo Ukrajincem, »da nimajo dovolj inteligence in ne dovolj izkušenj, da bi se lahko upravljali sami.« Radovedni smo, kako je ob taki »počastitvi« pri srcu enodnevnemu prezidentu Vološinu. V isti sapi, ko Madžari tako govore o Ukrajincih, jim je madžarski vojak poslal proglas, ki se končuje takole: »Vsemogočni je nagradil zvestobo in daljnovidnost naroda v

Karpatski Ukrajini ter mu ohranil svobodo.« Križ božji, kaj si dandanes ljudje vse dovolijo govoriti v — božjem imenu! — Na Češkem in Moravskem mora prebivalstvo na ukaz nemških oblasti takoj izročiti policiji vse orožje in strelivo, tudi orožje, ki ga hrani v spomin na zadnjo svetovno vojno. — Nekatere vesti vedo povedati, da pojde msgr. Vološin, kratkotrajni bivši predsednik Podkarpatske Rusije, ki je po svojem begu prišel tudi v Beograd, sedaj v samostan. Poročila pri tem ne omenjajo niti kraja niti meniškega reda, ki si ga hoče izbrati. — Zasedba Češke je Nemčija poleg drugega dobila vojno opremo za 40 divizij in 3000 bojnih letal.

Doma in drugod

Dr. Ivan Prijatelj

Ob dveletnici smrti slavnega slovenskega učenjaka dr. Ivana Prijatelja bodo počastili slovenski visokošolci, pokojnikovi učenci, njegov spomin z odkritjem spomenika na ljubljanski univerzi.

Proračun sprejet

V senatu je bil proračun za leto 1939./40. sprejet v četrtek 23. marca zvečer. Za proračun je glasovalo 45 senatorjev. Opozicijski senatorji so se glasovanja vzdržali.

V načelni debati so govorili samo senatorji, člani kluba JNS, med njimi tudi oba Slovenca Ivan Pucelj in dr. Albert Kramer. V svojih govorih sta se dotaknila vseh vprašanj, ki zanimajo Jugoslavijo in njeno prebivalstvo. Posebno dolgo sta se zadržala pri hrvatskem vprašanju, pri razmerah, ki vladajo v Sloveniji in pri decembrskih skupščinskih volitvah. Oba govora sta pritegnila nase pozornost vsega senata.

Senatorji vladne večine so se odrekli besede in niso govorili niti v načelni debati, niti pri podrobni razpravi. Svoje stališče so utemeljili s tem, da se strinjajo s politiko vlade spričo resnega zunanjepolitičnega položaja in spričo vprašanj, ki se tičejo našega notranjega življenja. Zato so sprejeli proračun v celem obsegu brez debate.

Po govorih opozicijskih senatorjev je govoril še predsednik vlade g. Dragiša Cvetković, ki je ponovno naglasil, da bo njegova vlada ukrenila vse, kar je potrebno za doseg sporazuma s Hrvati in pripravila pot za rešitev hrvatskega vprašanja.

Amnestija

V sredo preteklega tedna je izšel ukaz o amnestiji vseh policijskih kazni. Amnestijski ukaz pravi, da se podeli splošna amnestija za vsa kazenska dejanja (prestopke), zagrešena do vstetega 5. februarja t. l., za katerih preiskavo in sodbo so pristojne oblasti splošne uprave (politične oblasti) ne glede na to, ali se je postopek že začel, ali je v teku, ali pa je sodba postala pravomočna ali ne. Denarne globe, ki so bile že izterjane, pa se ne bodo vrnila.

O spornih vprašanjih bo razsodil notranji minister.

Obseg amnestiranih primerov

Predsednik vlade g. Dragiša Cvetković je izjavil v svojem zaključnem govoru, da obsega amnestijski ukaz po podatkih, ki jih je zbralo notranje ministrstvo 170.000 prestopkov, ki izvirajo v glavnem od dobe pred volitvijo in po njej. Od tega števila jih odpade samo na Hrvatsko okrog 50.000.

Izjava dr. Mačka

V začetku preteklega tedna je sprejel doktor Maček nekega ameriškega novinarja, ki mu je obrazložil svoje stališče do vseh važnih vprašanj v Jugoslaviji, predvsem pa onih, ki se tičejo sporazuma med Srbi in Hrvati. O tem razgovoru je objavilo beograjsko in zagrebško časopisje krajše poročilo, iz katerega posnemamo naslednje misli. Dr. Maček je rekel med drugim:

»Zahteve Hrvatov so sprejemljive brez omejitve ne samo za Srbe in državo Jugoslavijo, temveč tudi za zapadne demokracije. Hrvati so pripravljeni iskreno sprejeti skupne meje in našo dinastijo, zahtevajo pa v teh mejah in pod to dinastijo brezpogojno svojo svobodo.

To vprašanje pa se mora naglo urediti. Jaz sem pripravljen poslati svoje zastopnike v vlado, ki bi obsegala vse politične sile države, torej v koncentracijsko vlado; ne v vlado, ki bi imela nalogo, da podaljšuje sedanje stanje v brezkončnost, temveč v vlado, ki bi storila najvažnejše korake, ki vodijo h končni ureditvi hrvatskega vprašanja.

Po mojem mišljenju je v sedanjem mednarodnem položaju prišel skrajni trenutek, da se ustvari sporazum med Srbi in Hrvati, zlasti še, ker ni danes niti enega resnega političnega faktorja v Srbiji, ki bi nasprotoval ureditvi tega vprašanja. Za ureditev hrvatskega vprašanja je ne le vsa srbska združena opozicija, temveč so tudi bivši odločni nasprotniki ugoditve hrvatskim zahtevam, nosilci svoječasnega režima, ki so pri zadnjih volitvah kandidirali na moji listi. Čeprav niso sklenili z menoj nikakega političnega dogovora, vem iz razgovorov z njimi in iz njihovih izjav, da so tudi oni prepričani, da je ureditev hrvatskega vprašanja nujna potreba.

Zaradi tega ne morem razumeti, komu bi moglo biti na tem, da se to vprašanje zavlačuje v neskončnost.«

Dr. Šutej v Beogradu

V soboto je prispel v Beograd odposlanec dr. Mačka dr. Juraj Šutej. Takoj po prihodu se je sestal s senatorjem dr. Kramerjem in Jovo Banjaninom. Nato se je razgovarjal z zastopniki zedinjene opozicije. Dr. Šutej je prinesel s seboj važna sporočila dr. Mačka. V političnih krogih smatrajo beograjski razgovor zelo važen za nadaljnji razvoj političnih prilik v Jugoslaviji.

Seja Jug. nac. stranke

V soboto se je vršila v Beogradu seja širšega odbora Jug. nac. stranke. Navzočih je bilo 600 članov. Sprejeti so bili važni sklepi.

Kmetje, obrtniki in podeželski delavci! Zahtevajte v vsakem gostilniškem lokalu, kamor zahajate in dajete zasluzka, „Kmetški list“!

Kaj pravijo?

»Jugoslovenski Lloyd« piše pred kratkim o tragični usodi češkega naroda med drugim:

»Vsa svetovna javnost še vedno stoji pretresena pred dejstvom, da se je to brisanje izvršilo ob nepojmljivi pasivnosti vseh tistih odgovornih činiteljev na Češkem, ki so po položaju in prisegi bili v neodklonljivi dolžnosti, da branijo — najsi bo tudi z največjimi žrtvami — neodvisnost svoje zemlje. To je v zgodovini vsega človeštva edini in edinstveni primer, da predstavniki naroda, vojske in državne oblasti svojevoljno iščejo varstva velike sile, in sicer prav tiste, pred katero bi bili logično mogli iskati varstva kjer koli na drugi strani. Postavljen ni bil nasproti niti najmanjši odpor, marveč je brez enega samega strela in brez krvavega ugovora bila izvršena kapitulacija, ki ji ni primera v svetovni zgodovini. Najtežje pa je to, da se je taka kapitulacija zgodila v klasični deželi sokolstva. To je dogodek, ki se bodo brez dvoma nad njim zgražali vsi prihodnji rodovi bodisi na Češkem, bodisi zunaj nje.«

V eni zadnjih števil »Delavske politike« čitamo tole ugotovitev:

»Kapitalistično gospodarstvo velikih držav stremi po razširitvi preko mej in trči seveda ob zapreke. Razširitev more tvegati le tista država, ki ima močno vojaško silo na razpolago, da lahko z njo pokori tiste, ki se upirajo njeni gospodarski nadvladi. Včasih gre to brez boja, ako pa stoje za državo, za katere tržišče gre, druge sile, je vojna zaključek vsakega poskusa razširitve.«

»Delavska pravica« objavlja v zadnji številki uvodnik, kjer pravi med drugim:

»In to dediščino smo dolžni varovati ter jo bomo ohranili poznejšim rodovom. Naša ideja niso bili strokovni tajniki in tudi ne načelstvo, ampak je nekaj vzvišenejšega, katere moč črpamo iz Golgote. Borba proti nam je kaj nesmiselna, ker je življenje treba usmerjati, da bo teklo po tirihi ideje, nikdar pa dopustiti, da bo čas usmerjal življenje.

Praktično rečeno: Ob priliki kongresa Jugorasa v Beogradu dne 26. aprila lanskega leta je ob priliki izročitve zastave izjavil njihov predsednik: »Ta naša zastava mora iti od zmage do zmage. Naj padajo glave, mi zastave ne bomo zapustili. Danes prisegamo... Na tem kongresu je bil navzoč tudi predsednik Zveze združenih delavcev Preželj France ter je v imenu ZZD med drugim tudi izjavil: »Zato nam je vaša organizacija še bližja, ker nas oklepajo isti smotri in cilji... Vaši uspehi so tudi naši uspehi... In resolucija in sklepi na tem zborovanju so bili odločno proti navodilu papeške okrožnice, katere pripoznava pravico do svobodnega delavskega združevanja. Torej nikake legitimacije v tem pogledu!«

Kaj se godi po svetu

Lice nove Evrope

je po vključitvi Češke in Moravske z Nemčijo še vedno precej nejasno. Češkoslovaške republike kot suverene, samostojne države je s tem konec, ni pa še rešena dolga vrsta drugih vprašanj, o katerih imajo državniki zelo različne nazore.

Obe deželi sta odslej nemški protektorat, protektor za Češko pa je v Neurath, mož, ki je v politiki znan kot človek, ki je utrl pot za priključitev Avstrije k Nemčiji.

Podrobneje govoriti danes o tem dogodku in o razmerah na Češkem bi bilo vsekakor preuranjeno. V prvem trenutku so se širile najrazličnejše vznemirljive vesti po vsem svetu. Da bi namreč bili ti dogodki nepričakovani, tega spričo slovaškega ponašanja že nekaj časa sem, zlasti pa zadnjega pol leta ne moremo reči.

Novi režim je na Češkem in Moravskem prepovedal vse tuje liste, razen nemških in italijanskih.

Slovaška

je ohranila še samostojnost, vendar pač res le senco. Dejansko je tudi ona vzlic lastnemu predsedniku le nemški protektorat ter popolnoma vključena v nemški gospodarski in politični okvir. Nemčija sme graditi po svoji uvidevnosti utrdbe na njenih mejah, za kar ji mora Slovaška brezplačno odstopiti potrebna zemljišča. Za posadke potreben material, živila itd. je carine prost, nemški vojaki in drugi uslužbenci teh naprav pa spadajo pod nemško suverenost. Nemčija jamči za slovaške meje 25 let. Svojo zunanjo politiko se je Slovaška s posebno pogodbo zavezala izvajati v tesnem sporazumu z Nemčijo.

Pr eden se je poleglo razburjenje zaradi teh velevažnih sprememb na evropskem zemljevidu, je presenetila svet druga novica:

Zasedba Klajpede

Pretekli teden je Nemčija zahtevala od Litve izročitev Klajpede, nakar je Litva kot mala država tudi morala pristati. Nemci so že vko-rakali v Klajpedo.

Klajpeda je mala pokrajina z mestom enakega imena ob izlivu reke Njemena v Baltsko morje. Pokrajina je velika približno kakor naša Gorenjska. Pariška mirovna konferenca je določila, da je bilo klajpedsko pristanišče z ozkim pasom zemlje dodeljeno Litvi, da bi imela mlada republika izhod na morje. Zdaj je te idile konec.

Demokratske države

zapored ugovarjajo nemškim težnjam. Ta teden se je po svetovnem tisku raznesel glas o snovanju protinemškega bloka, vendar je vse za zdaj še v dolgotrajnih posvetovanjih.

Francija in Anglija

močno pospešujeta svojo oborožitev. Francoska vlada je zahtevala od parlamenta pooblastila, ki jih je tudi dobila. Na podlagi teh pooblastil je vlada izdala že uredbe z zakonsko močjo, ki se tičejo nove organizacije vojske, produkcije orožja, orožništva itd. Dalje določa ena izmed uredb, da se lahko tudi izven splošne ali delne mobilizacije pokličejo pod orožje razni letniki, tudi če jim je vojaški rok potekel. Vlada lahko pokliče pod orožje tudi rezerviste. Po novih uredbah bodo državna naročila imela prednost pred vsemi zasebnimi. V vojni industriji je začasno določen 60urni delovni teden, minister za delo pa ga lahko po potrebi še poveča. S posebnim dekretom se od 22. marca dalje prepove objavljanje in širjenje kakršnih koli poročil v zvezi z vojaštvom in s francosko vojsko, če jih ni poprej vlada odobrila. Dalje določa ena izmed uredb, da se razlastitev lahko izvrši po novem, enostavnejšem postopku.

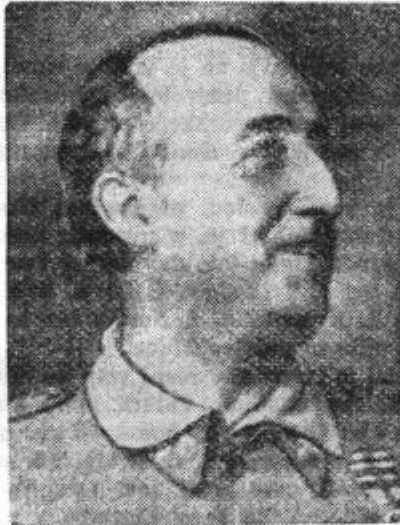
Predsednik francoske republike

Lebrun je uradno obiskal London, kjer mu je bil prirejen nad vse veličasten sprejem. Pri tej priliki so se vršile velike francosko-angleške manifestacije. Predsednik Lebrun je dejal v odgovoru na pozdrav predsednika angleškega parlamenta Fitzroya med drugim:

»Priateljstvo, ki družijo obe državi, je trdno. Kako bi tudi moglo biti drugače spričo naše skupnosti spominov, idealov in koristi? Prepri in predsodki, ki so nekoč tako pogosto razdvajali Francijo in Anglijo, so se umaknili medsebojnemu spoštovanju. Ni je točke na zemeljski obli, kjer bi si bili tekmeči, še manj pa nasprotniki, kajti naše in vaše koristi se skladajo.«

Pred uvedbo splošne vojaške dolžnosti v Angliji

V Angliji se že nekaj časa vedno češče pojavlja zahteva po uvedbi splošne vojaške dolžnosti. V začetku prejšnjega tedna so se vsi najvplivnejši londonski listi začeli zavzemati za takojšnjo ureditev vprašanja vojaške obveznosti v Veliki Britaniji. Položaj — tako pišejo — je

GENERAL FRANCO, vodja nacionalistične Španije, ki je po zavzetju Katalonije zbral vso armado okrog Madrida in ga te dni zavzel.

BENITO MUSSOLINI, vodja fašistične Italije, ki je te dni izjavil, da vlada na Jadranskem morju že dve leti mir in je ob tej priliki uradno navedel, da obstoje med Italijo in Francijo odprta vprašanja glede Džibutija, Sueškega prekopa in Tunisa.

takšen, da je potrebna koncentracija vseh sil in sporazum med velesilami.

Tudi v angleški lordski zbornici je zlasti lord Mansfield izjavil, da bi bilo potrebno uvesti vsaj šesttedensko obvezno vojaško službo. Med drugim je dejal, da bo odslej težko zaupati mednarodnim obveznostim.

Spoznanje

Po ljubljanskem »Slovenec« z dne 24. t. m. posnemamo tole poročilo:

»V Bačkem Petrovcu izhaja glasilo Slovakov, ki prebivajo v Jugoslaviji. Slovaško glasilo se imenuje »Narodna Jednota«. List je te dni prinesel članek o zadnjih dogodkih na Slovaškem in Češkem. Članek, ki razlaga te dogodke, je pisan z veliko bridkostjo ter ima tale značilni naslov: »Zaloigra naših dni — Živi, živi, duh slovanski!«

Italija

je v odnosih do Jugoslavije prijateljsko razpoložena. To je izpričal zadnji Mussolinijev govor, ki ga je javnost pričakovala z veliko napetostjo.

V tem govoru je Mussolini podčrtal italijanske zahteve, ki pa niso obrnjene na našo stran. Zelja po notranji ureditvi je prav tako tudi naša in končno ni stvar sosedov.

Z veseljem lahko ugotavljamo samo to, da pomeni Mussolinijev zadnji govor za nas olajšanje.

FRANKLIN ROOSEVELT, predsednik Združenih ameriških držav, ki je sklenil do zob oborožiti svojo državo, tako da bo najmočnejša vojaška sila v zraku in na morju.

Sestra egiptskega kralja Faruka, princeza Fawzija, ki se je nedavno poročila s sinom kralja Iraka.

Kmetška mladina

Krasna manifestacija kmetške mladine na severni meji

Tam blizu Gornje Radgone je lepa slovenska vas Očeslavci, ki je v nedeljo dne 26. marca 1939. manifestirala globoko zavest svoji kmetško-mladinski ideji in ustvarila novo postojanko v borbi za preporod vasi. Pri tovarišu Mlinariču je kmetška mladina napolnila veliko kmetško sobo, kjer se je ustanovilo novo Društvo kmetških fantov in deklet.

V imenu Zveze je poročal tov. tajnik Ivan Nemeč, ki je v širokem in globokem govoru obrazložil pomen in namen kmetško-mladinske ideje, njene naloge v bodočnosti in delo, ki se mora izvršiti. Za njim je v krepkih besedah spregovoril zastopnik tovariškega društva pri Sv. Juriju ob Ščavnici tov. Vladimir Kreft, ki je podčrtal, da je kmetško-mladinski pokret postal nova vera v lepšo bodočnost. Vsi zbrani so oba govornika nagradili z iskrenimi kmetškimi čustvi. Poudariti moram, da tako zboruje samo kmetška mladina, pri kateri se globoke misli in načela prelivajo naravnost iz srca v srce.

Poudariti pa se mora tudi, da so v okolici Očeslavcev slabe gospodarske razmere, nobenega zaslužka, težka borba za vsakdanji kruh, toda mladina je kljub temu odločno in iskreno manifestirala ljubezen do svoje zemlje, ki mora za večne čase ostati slovenska v okviru matere Jugoslavije.

Odločno in iskreno ponovno kličemo vsemu narodu: Mi vstajamo — nov rod se dviga, ki hoče z lastnim delom popraviti napake preteklosti in s skupnimi močmi ustvariti vsemu narodu boljšo bodočnost. Mi smo iskreni novi glasniki, pripravljeni na skrajne žrtve, skrajno trpljenje, vse zaradi drage in svete slovenske zemlje in človeka, ki jo obdeluje.

Po končanem občnem zboru je mladina skupno prepevala izbrane narodne pesmi, naj čuje ves svet, da prebiva tod slovenski rod.

Novo društvo bo prvič nastopilo z dramatično predstavo v Kmetškem domu pri Sv. Juriju ob Ščavnici in s tem pričelo življenje po sprejetih pravilih in načrtih.

Takšnega zborovanja, takšne manifestacije menda res ni bilo v vsej Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih. Krepko in odločno vstajamo z največjo silo in naglico. Naš rod ne sme propasti, mi moramo rasti.

Nova društvena uprava je sestavljena sledeče: predsednik Janko Mlinarič, tajnik Janko Močnik, blagajničarka Milica Štrajher, podpredsednik Zinkovič Franc, drugi podpredsednik Puhar Franc. Odborniki so: Jakob Lukovnjak, Franc Horvat, Rudolf Znidarič, Janko Zinkovič, Jože Zinkovič, Antonija Gabrovec, Ljudmila Štefanec. Nadzornika sta: Karl Fras in Frančiška Znidarič. Načelnica ženskega odseka je Pavlina Močnik.

Naš minimalni načrt obsega: 2 igri, 15 debatnih večerov, 2 predavanji, 2 izleta, 1 tekma iz kmetškega dela.

Iz št. Vida

Društvo kmetških fantov in deklet v St. Vidu nad Ljubljano je priredilo v nedeljo 19. marca pri Kratkyju v St. Vidu zanimivo igro »Carski selk«. Igra je uspela nadvse lepo ter so se na nji izkazali naši fantje in dekleta kot pravi mostri na dramatičnem polju. Nabito polna dvorana je njihova izvajanja burno pozdravljala. Pred vsem pa gre priznanje našemu dramatičnemu načelniku in režiserju tov. Antonu Reichmanu, kateri je z neumornim in po-

žrtvovalnim delom za igro in v igri sami doprinesel vsestranski uspeh. Tov. Reichman je kot režiser in načelnik v naši organizaciji vseskozi od ustanovitve. Društvo mu je ob njegovi 20letnici dramatičnega udejstvovanja ter 6letni delavnosti v organizaciji podarilo šopek cvetja ter mu čestitalo k jubileju z željo, naj bi bil še nadalje tako požrtvovalen med napredno kmetško mladino, ki njegovo delo z zahvalo priznava. — K društvenim čestitkam se pridružuje tudi Smarnogorsko okrožje Zveze kmetških fantov in deklet za vse njegove zasluge. — Želimo, da bi nam bil tovariš Tone še nadalje naklonjen. To so naši borci!

Duple na Gorenjskem

Naše mladinsko društvo kmetških fantov in deklet priredi v nedeljo 26. marca t. l. ob 3. uri popoldne narodno igro »Domen« v 5. dejanjih. Predstava se vrši v Gasilnem domu. »Domen« je privlačna igra, ki nudi veliko zabave in razvedrila vsem obiskovalcem. Vabimo prijatelje kmetške mladine, vabimo vse, ki jim leži na srcu napredek in kultura naše vasi, da se igre udeležijo. To bo prva predstava v novi in veliki dvorani Gasilnega doma, ki nam služi v ponos. Tu se bo kulturno izživljala napredka željna kmetška mladina, ki se zadržuje v našem mlademu društvu. **Odbor.**

Prav vzorno uspel tečaj kmetške mladine

V mesecu februarja se je vršil v Kmetijski dvorani na Skaručni prosvetno-organizatorični enodnevni tečaj šmarnogorskega okrožja. Udeležilo se ga je nad 80 tov. članov in delegatov iz bližnje in daljne okolice.

Tečaj je vodil poslov. predsednik okrožja tov. Rado Šušteršič, ki je v uvodnih besedah napovedal predavatelje tov. dr. Mačka, ravnatelj Z. S. Z. gg. I. Trčka, dr. Goljarja, predsednika Zveze I. Kronovška, I. Nemca ter se jim zahvalil za njihovo požrtvovalnost.

Ves tečaj je izzvenel v resni volji po osamosvojitvi kmetške mladine, katera mora strniti svoje vrste ako hoče, da bo kos svoji nalogi in tudi kos času v katerem živi. Iz debate same, ki so jo povzeli posamezni tov. tečajniki, je lahko vsak videl, kako prav kmetška mladina gleda s kritičnimi očmi na dogajanja v svetu in zlasti doma, kako gleda na ljudi, na organizacije ter stranke. Kmetška mladina hoče biti enakopravna z drugimi v zasebnem in javnem življenju, nadaljevati hoče delo na prebujanju in zbiranju vasi, ki so ga zapričeli že naši predniki v 16. stoletju v času Matije Gubca. V kmetški mladini je jeklena volja izvojevati pravico do istega življenja kakor ga imajo drugi stanovalci, se izobraziti in pripraviti za javno življenje ter tako postati socialno enaka z drugimi. Naše gibanje postaja iz dneva v dan močnejše. — Kmetška mladina na plan!

Frankolovo

Pri nas smo imeli zadnjo nedeljo dne 26. marca t. l. 11. redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet. Vršil se je v prostorih g. Šnabla na Frankolovem. Občni zbor je vodil društveni predsednik tov. Stanko Jošt, ki je pozdravil predsednika Zveze tov. Kronovška in poslevoedečega podpredsednika celjskega okrožja tov. Jožepa in vse navzoče, nakar je poročal o delovanju društva v preteklem letu. Za njim je poročala tajnica tov. Vrečarjeva o stanju članstva, o sejah in sestankih in drugih tajniških zadevah. Tovariš blagajnik pa je podal svoje poročilo. Pri volitvah je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik tov. Jošt, za podpredsednika pa tov. Konrad Potočnik. Za ostale funkcionarje so bili izvoljeni nekateri dosedanji tovariši in tovarišice, prav tako pa je bilo pritegnjenih nekaj mlajših moči. Pri razpravi o delovnem načrtu je bilo sprejetih več sklepov in upamo, da jih bo novi odbor tudi v celoti izvedel. Društvo se bo v bodočnosti krepko razmahnilo,

Orla vas

Na praznik 25. marca t. l. se je vršil 13. redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet, ki je bil polnoštevilno obiskan. Posetili so ga tudi tovariši od sosednjega St. Pavelskega društva. Občni zbor je vodil društveni predsednik tov. Josip Povše, ki je podal lepo poročilo o uspešnem delovanju v preteklem letu. Za njim je podala poročilo tov. tajnica in tov. blagajničarka. Končno pa še načelnik gospodarskega, tiskovnega, tamburaškega odseka, načelnica ženskega odseka in knjižničar. Iz vseh poročil je bilo razvidno, kaj društvo premore, kaj si je nabavilo in vse kar nudi svojim članom in članicam za izobrazbo in razvedrilo. Pri volitvah je bil izvoljen tale odbor: Josip Povše, predsednik, Orla vas; Bogomir Štorman, podpredsednik, Trnava; Amalija Kronovšek, tajnica, Orla vas; Mici Vajnceerl, blagajničarka, Trnava. V odboru pa so: Karel Herodež, Jože Turk, Mici Mlakar, Ivan Turk in Jože Štorman. Nadzornika: Franc Kronovšek in Mici Cizej. Nato se je vršila obširna razprava o delovanju društva in se bo na prvi seji določil letni minimalni delovni program. Pred zaključkom občnega zbora je govoril naš domačin, predsednik Zveze tov. Kronovšek in tajnik celjskega okrožja tov. Turnšek, nakar je predsednik tov. Povše zaključil dobro uspeli občni zbor.

Šmartno ob Savi

Društvo kmetških fantov in deklet Šmartno ob Savi je v nedeljo 26. marca t. l. uprizorilo na Skaručni Finžgarjevo dramo »Verigac«. Prireditelj je izpadla odlično. Igralke in igralci so podali svoje vloge popolnoma dovršeno. Burni aplavzi ljudstva so nam jasno dokazali, da hočejo še naše igralke in igralce v svojo sredo z novo naštudiranim delom. Odlično so podali vloge predvsem Dimnik Franc v vlogi deda, Dovč Ivan, Dovč Ani, Zajc Ani, Dolničar Franeka, Bolte Ivan, Semraje Ani, Zajc Jože, Bolte Franc, Stern Marjan, Tavčar Franc, Kačar Franc in Jerneje Ludvik. Ta prireditelj je dokazala, da smo se igralsko izurili v petih letih do tako visoke stopnje, da bomo kmalu sposobni stopiti tudi pred inteligenco in pokazati zmožnosti kmetških ljudi. Nikogar ni bilo med občinstvom, ki ne bi odobral del našega društva, temveč nas je vsak stavil za vzgled okoliškimi društvom. Med dejanjem se je tov. Franc Tavčar v imenu društva zahvalil v lepem govoru številnemu občinstvu za obisk in bodril tovariše in tovarišice k delu in slogi. Njegova izvajanja so spremljali burni vzkliki in aplavzi. — V nedeljo 2. aprila bomo Finžgarjevo »Verigac« zaigrali v BERICEVEM. Vsi, ki ljubite umetnost kmetških ljudi, prihitite in posetite nas, da podaste mnenje o naši igralski sposobnosti. — Franc Tavčar, tajnik.

Dopisi

Radohova vas

Pretekli petek dne 24. marca t. l. je umrl daleč naokrog znani posestnik in gostilničar g. Ludvik Oven. — Pokojni je bil dober in zgladen gospodar, skrben družinski oče ter živahen pa odkrit družabnik; vendar ga je smrt izrgala iz naše srede šele 59 let starega. — Kmalu po svetovni vojni je bil izvoljen za župana občine Radohova vas, kateri je načeloval dolgo vrsto let v popolno zadovoljstvo vseh občanov, posebno skrb pa je posvečal občinskim revežem.

Bolezen si je nakopal v svetovni vojni, kjer je služil vsa 4 leta in se bojeval na raznih bojiščih, v činu narednika. — Da je ljubil red in disciplino, si opazil takoj, če si se ozrl po njegovih poslopih, katera je vzdrževal s prirojeno ljubeznijo in negoval pač tako, kakor se obični Španiji spodobi in kar zamore le nadvse priden in napreden gospodar.

V nedeljo dne 26. marca je bil položen v krog svoje družine na šentviškem pokopališču k večnemu počitku ob ogromni udeležbi domačega ljudstva; mnogo pa je bilo opaziti tudi sosednih faranov, ki so pokojnika poznali, ljubili in mu s tem izkazali zadnjo čast.

Zapušča 4 dorasle otroke, k ženi in sinu pa se je preselil sedaj. — Dragi Ludvik! Ob Tvojem

svežem grobu, ko vsi Tvoji prijatelji in znanci za Teboj žalujemo, sprejmi v kraju večnega miru naše neomejeno prijateljstvo. Vedno te hočemo ohraniti v dobrem in svežem spominu in Ti kličemo: Bodi Ti lahka domača zemlja, katero si tako iskreno ljubil. — Ostali Tvoji družini naše globoko sožalje.

A. K.

Iv. Nemeec:

Sandžak do Plevlja

Človek, ne prodajaj svoje krvi...

Salem-alejkum, pozdravlja mujezin zbrane možakarje, ki s turbani na glavi in slovansko govoricco napravijo na človeka tako čuden vtis. Menda res narava nikjer ni pustila toliko raztrganosti v človeku, kakor na teh naših ljudeh.

Opazoval sem te ljudi in skušal prodreti v njih najskritejši kotiček. Ne vem, morda sem to dosegel, morda tudi ne, zdelo pa se mi je, da sem obstal pred šalvari dekleta. Tam sem zadel ob neki zid, kakor da me sama čarovnija stiska za grlo in pokriva oči; lepota dekleta v šalvarah pa se je v mojih očeh spremenila v mrzel led.

Večkrat sem strmel v mrtvo kamenje plevljanskih hribov, ki jih je sonce grelo brezplačno — in zdelo se mi je, da je vsak kamenček lep,

da živi pravo resnično življenje, resničnejše od deklic, ki v dvanajstem letu stopajo pod oblast feredže. Res, ta feredža počasi izginja, toda danes je še tu. Ljudje pravijo, da se pač naj vse prepusti valovanju, večnemu valovanju, ki vedno gre naprej, brez vsakršnega prizadevanja; toda to valovanje bi tisti moment prenehalo, ko bi odpovedala sila, ki to valovanje poganja. Kakor je zamišljena raketa na Mars, ki naj z rednim eksplozivnim poganjem raketo naprej, takšno je tudi valovanje človeštva. Rakeete so redki ljudje, eksplozivna sila pa njih močna duševnost, ki večkrat nevede ohranja sile naroda; istočasno se porajajo nove moči, osvežujejo zastarele misli, in vstajajo nova zdrava pokolenja. Njih notranjost je samo takrat močna, kadar so zvesti svoji okolici, zemlji in podnebnju, skratka sredini v kateri so rojeni.

Občni zbor mariborske vinarske in sadjarske podružnice

Obmejni vinogradniki so se zbrali v prostorih mariborske Vrtnarske in sadjarske šole k rednemu občnemu zboru Vinarske podružnice. Občni zbor je otvoril in vodil namesto obolelega dolgoletnega zaslužnega podružničnega predsednika dr. Kronvogla upravitelj J. Zidanšek. Poročila funkcionarjev so pričala o prizadevanju podružničnega odbora za koristi obmejnih vinogradnikov. Na občnem zboru so prečitali tudi referat g. Konrada Pečovnika o perečih vprašanjih našega obmejnega viničarstva. Obmejni vinogradniki so točno precizirali svoje težnje v

posebni resoluciji, v kateri se izrekajo za nadaljnjo veljavo uredbe o 50 km obmejnem pasu, nadalje za pospeševanje izvoza vina, za znižanje trošarine na vino do najnižje stopnje, za organizacijo posebne postaje proti peronospori, za poglobitev propagande za naša vina, za organizacijo posebnih tečajev za viničarske in sadjarske pomočnike itd. Sedež referenta za vinarstvo bodi v Mariboru, kjer naj se letos organizira velika vinarska razstava, saj je Maribor središče našega vinogradništva in vinarstva.

Zakladi slovanske zemlje

(Nadaljevanje.)

Likvidacija iskalcev rud ni povzročala starim delavcem posebnih skrbi. Ker so poznali rudarstvo, so vstopali v sindikalne organizacije rudarjev, da bi ostali s komunisti v dobrih odnosih. Kasneje so bili videti kolikor toliko zadovoljni s svojo usodo. Kadar koli se je pokazala potreba novega iskanja, je večina izmed njih odkrila po kako novo žilo.

Dasi neradi, smo sredi leta 1930. zapustili Kočkar. Odslej je bilo moje pglavitno delo reorganizacija rentabilnih rudnikov. To delo je zahtevalo stalna potovanja. Na mojih potovanjih me je pogosto spremljala žena.

Z leti smo se tako znašli sredi tako zvanege »procesa za likvidacijo kulakov«. Na potovanjih po Sibiriji smo srečavali na tisoče družin, očitno samih marljivih kmetov. Nastanjeni so bili po tovornih vagonih in često tako stlačeni, da niso mogli niti sedati na tla. Bili so pod nadzorstvom oboroženih paznikov, ki so jih razvrščali po vagonih. Bilo je podoba, kakor da jih je brez števila. Vse postaje so jih bile polne.

Ta likvidacija je po moji sodbi temeljila na snovanju kadra nekvalificiranih delavcev in na preustroju kmetovalstva. Stalo me je precej truda, da sem obdržal zadostno število delavcev v rudnikih. Slabe stanovanjske razmere in nezadostna hrana so silile svobodne delavce, da so stalno zahtevali boljše življenjske pogoje. Beg iz dela in dotok novih delavcev v masah sta bila po naših rudnikih vprav strahotna. Da bi prišli temu v okom, so postajali mali posestniki, ki jim je bila odvezeta zemlja, takoj zasilni delavci.

Prvič sem spoznal delavce iz vrst kulakov l. 1931. kot glavni inženjir v skupini bakrenih

rudnikov na Severnem Uralu. Nekega dne se je pripeljalo nekaj vozov družin iz vasi, ki je bila oddaljena 2000 milj od našega rudnika. Potovali so več tednov in so izgledali obupno.

Moja naloga je bila naučiti te kmete rudarstva. Bili so čisto izgubljeni in silno prestrašeni po vsem tem, kar se jim je zgodilo. Nekaj malega jih je skušalo pobegniti ali se pritožiti. Delovni čas in zaslužek sta bila pri njih ista kakor pri ostalih delavcih. Na določenem ozemlju, ki je merilo več milj, so se lahko prosto gibali pod edinim pogojem, da se po enkrat na teden zglase na policiji. Oblasti so si prizadevale, kako bi jim pomagale, da bi se laglje vživeli v novih razmerah. Tistim, ki so se sprizajznil z usodo in se resno lotili dela, so oblasti vrnille državljanske pravice in jim naklanjale druge ugodnosti. Navadno se je dogajalo, da je prvi čas njihovega dela — pa šest in tudi več mesecev — proizvodnja padala, nato pa se je polagoma popravljala. Kulaki, ki so prej tvorili najbolj inteligentne in najbolj ambiciozne male kmetske posestnike, so postajali dobri rudarji.

Ni mi znano, koliko teh kulakov je bilo poslanih na prisilno delo. Srečaval sem jih po vseh vzhodnih predelih Rusije, ne samo po rudnikih, ampak tudi v gozdeh, v tovarnah in pri gradnji železniških prog, kanalov in nasipov. Bilo jih je toliko, da so s svojo številčnostjo iz policije ustvarili največjo organizacijo za preskrbo dela. Tako je policija prišla v komunističnem štabu na glas kot organizacija, ki zna uresničiti svoje načrte. Policija v Rusiji lahko vedno računa na stalno oskrbovanje z delovno silo brez ozira na življenjske pogoje v kraju, kjer naj se delo izvrši.

Likvidacija kulakov je bil precej hud udarec za ruski narod. Zaradi odstranitve tolikega števila spretnih delavcev z zemlje je nastalo po-

Pred obnovitvijo trgovine s Španijo

Zaradi državljanske vojne v Španiji se je naša trgovina s to državo skoro docela ustavila. Naš izvoz v Španijo se je leta 1934. dvignil na skoro 60 milijonov din in tudi naslednje leto je znašal 51 milijonov. Leta 1936. je zaradi pričetka državljanske vojne izvoz že popustil na 33 milijonov, potem pa je tako rekoč prenehal, kajti predlanskim je znašala vrednost izvoza le 2 milijona, lani pa komaj 1 milijon din. Naš uvoz iz Španije je dosegel leta 1935. skoro 20 milijonov, naslednje leto je padel na 12 milijonov, predlanskim na 4 milijone, lani pa je znašal le še 0,4 milijona din.

Španija je bila od nekdanjega za nas važno tržišče zlasti za les, živino in jajca. Naša trgovinska bilanca v prometu s Španijo je bila za nas vedno zelo aktivna, kar je povzročalo pogosto težkoče v plačilnem prometu. Zato imamo v španskem kliringu še iz dobe pred državljansko vojno saldo terjatev v višini skoro 3 milijone pezet. Sedaj gre za to, da se trgovinski odnosi s Španijo obnovijo. Verjetno je, da bo imela Španija po končani državljanski vojni znatno potrebo po uvozu lesa, ki ga bo mnogo potrebovala za obnovitvena dela. Pa tudi živine bo morala Španija precej uvoziti, ker je številčno stanje živine v Španiji po končani vojni zelo padlo. Kakor poročajo iz Beograda, je izšel iz gospodarskih krogov predlog, da bi za čas, dokler nam ne uspe vzpostaviti s Španijo normalnih odnosov, prevzela Italija posredniško vlogo, zlasti pri uvozu našega lesa na špansko tržišče.

Dve vprašanji

Na seji angleške poslanske zbornice je neki poslanec stavil min. preds. Chamberlainu tile dve vprašanji:

1. ali angleško poslaništvo v Pragi še vedno uživa diplomatsko imuniteto z ozirom na to, da so mnogoštevilni angleški državljani našli v tem poslaništvu zatočišče; in

manjkanje živil, ki je trajalo nekaj let. Ti ukrepi so dokaj kulakov pripeljali do tega, da so poklali domačo živino, tako da se še danes po več kakor desetih letih čuti pomanjkanje mesa in mlečnih izdelkov.

Leta 1920. so bakreni in svinčeni rudniki povzročali oblastem dokaj skrbi. Zato so podredili te rudnike Sjerebrovskemu, ki je upravljal že zlate rudnike. Moskva je vanje vložila velike vsote: najboljši sodobni stroji in tuji strokovnjaki so se nahajali v teh rudnikih, uspehi pa so bili klavni.

Razmere so bite zlasti obupne v bakrenih rudnikih na uralskem planinskem področju. Tu so bili zaposleni številni ameriški rudarski inženjerji in na stotine ameriških nadzornikov. Ti ljudje so v Ameriki pomenili odlični material. Sjerebrovski bi bil rad vedel, zakaj v Rusiji ne dosežajo pričakovanih rezultatov. V januarju leta 1931. mi je poslal nekega ameriškega strokovnjaka za metalurgijo in nekega komunističnega upravnika, da bi pregledala ves položaj po rudnikih.

Pogoji dela, na kakršne smo naleteli, so me iznenadili. Ameriški inženjerji sploh niso mogli sodelovati. Njihovih mišljenj sploh niso prevajali v ruščino ali pa so jih kratkoma vrgli med akte.

Ta metoda je bila vsekakor popolnoma zgrešena. V podjetjih je bilo delo tudi preveč razvlečeno in ga ni bilo mogoče sproti zadostno nadzirati. Rudo so sicer izkopavali, potrebnega dela za pregrade in zasipanje praznih rovov pa niso izvrševali. Nekaj najboljših rudnikov je bilo znatno poškodovanih. V rudnikih se je bilo mnogo požarov in nesreč, ko se je udirala zemlja, kar je povzročalo veliko izgubo na rudninah.

2. kakšen je sedanj položaj češkoslovaškega poslaništva v Londonu?

Lord Chamberlain je odgovor na obe vprašanji odložil na poznejši čas.

Iz naših krajev

× V Tebergovcih, občina Sv. Jurij ob Ščavnici, je prejšnjo nedeljo v družbi z neko vdovo odšel k maši posestnik Ivan Kukovec. Na poti mu je zasadil viničar Štefan Kramar iz Kokošnjaka s tako silo nož v prsi, da so morali smrtno nevarno ranjenega Kukovca prepeljati v pljuško bolnišnico. Napad je menda povzročilo ljubosumje.

× Na Pobrežju pri Mariboru so se pred domačo hišo nenadoma splašili konji posestniku Ludviku Kolariču, ko je pripeljal voz žagovine domov. Ko je hotel zapeljati na dvorišče, sta konja zdvijala, a Kolarič je prišel med voz in steno ter dobil tako hude poškodbe, da je na mestu umrl. Ponesrečeni zapušča ženo in tri neposkrbljene otroke.

× Ravnatelj opekarne v Turčinu pri Varaždinu, Kurt F., doma iz Meissna v Nemčiji, se je v nekem mariborskem hotelu ustrelil. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano, zapustil pa je zapečaten pismo na naslov žene Grete.

× V Travankutu pri Subotici se je odigrala ondan popoldne krvava ljubavna tragedija. Joso Vojnić je ustrelil ženo Roke Vukovića Ano, v katero je bil zaljubljen in ki mu je ljubezen vračala. Vuković je bil dopoldne v Subotici, kjer mu je bil sporočen vojni raspored. Ta čas je prišel k njegovi ženi Vojnić. Kaj se je med njima odigralo, ni znano. Po zločinu je Vojnić pobegnil.

× Med vožnjo od Jesenic do Ljubljane je bil v vlaku okraden te dni grški potnik Mihael Cipros. Ciprosu, ki se je vozil v III. razredu, je zmanjkala listnica, v kateri je bilo 9 čekov po 50 dolarjev, glasečih se na »Kuks Komp-Dreier Bank«. Poleg čekov je imel Cipros v listnici tudi bankovec za 10 dolarjev, dva bankovca po 1 dolar in zlat prstan z znakom ERLMDC.

Najslabši je bil položaj v Kalati. Ta kompleks je obstojal iz šestih najpomembnejših bakrenih rudnikov v Rusiji. Na njem je delalo šest ameriških inženjerjev z visokimi plačami. Vsak izmed teh inženjerjev bi bil lahko v nekaj tednih spravil te rudnike v red, toda njihovega mnenja ni nihče upošteval. Imeli niso niti tolmačev. Tako so obnemogli pod brezuspešnimi napori za uvedbo konstruktivnega dela.

Teh šest ameriških inženjerjev se je iskreno razveselilo, ko smo jim omogočili sodelovanje s komunističnim upravnikom, ki ga je bil poslal Sjerebrovski. Takoj je bilo čutiti izboljšanje. V petih mesecih se je proizvodnja dvignila za 90 odstotkov!

Po izvršitvi celotne reorganizacije v rudnikih in tovarnah sem dal podrobna navodila za bodoče delo. Ruskim inženjerjem in komunističnemu upravniku sem vse temeljito razložil. Upravnik mi je zagotavljal, da bodo moje ideje do pičice natanko izvedene. Ko sem zapuščal Kalato, se nisem več bal za uresničenje tega sovjetskega načrta.

Leto dni kasneje, brž po mojem povratku iz inozemstva, so mi sporočili, da je položaj rudnikov v Kalati zopet grozanski: proizvodnja je bila manjša kakor pa pred mojo reorganizacijo. Ob tem sem se zgrozil. Nikakor nisem mogel razumeti, kako se je mogel položaj v tem kratkem času tako strahovito poslabšati.

Sjerebrovski me je zaprosil, naj odpotujem tja in pogledam, kaj bi bilo mogoče ukreniti. Dobil sem brezupno sliko. Američanom je potekel dogovorjeni rok, pa so se bili vrnili domov. Pred nekaj meseci je neka preiskovalna komisija odslovila upravnika, ki sem ga bil pustil tamkaj, predsednik te komisije pa je postal njegov naslednik. Ne samo, da je bila v zastoju

× V Mariboru se je med šolsko mladino pojavila epidemija ošpic v takem obsegu, da skoraj ni hiše, kjer bi ne bilo ošpic.

× Vloge naraščajo. Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so iznašale pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah dne 31. januarja 1939 vloge na knjižice din 662 milijonov 757.801, v tekočem računu pa 476.296.690, skupne vloge pa din 1.139.054.491. V primeri s stanjem 31. decembra 1938 se opaža pri vlogah na knjižice porast 26,5 milj., pri tek. rač. 25,2, skupaj 51,7 milj. din. Če odbijemo od tega obresti za l. 1938., ki so bile v januarju večinoma že pripisane vlagateljem in ki so iznašale 31,2 milijonov din, se pokaže porast vlog v znesku 20,5 milj. din.

Vloge na knjižice so narasle pri 9, v tek. rač. pri 7, skupne vloge pa pri 12 hranilnicah, število vlagateljev na knjižice se je zvišalo pri 8 hranilnicah tako, da iznaša število vlog na knjižice 125.826. Tek. računi so se pomnožili pri 8 hranilnicah in iznaša njih skupno število 6.553. Število vseh vlagateljev pri 29 hranilnicah iznaša torej skupno 132.379.

Te številke dokazujejo, kako lepo se razvijajo in naraščajo vloge po novem letu in kako stalno narašča zaupanje vlagateljev v hranilnice in v denarne zavode v obče.

Sodobno in korenito obrambo

proti mrčesu in golazni po polju, gospodarskih plospjih, v stanovanjih, za ljudi in živali izvedete s preparati, ki jih dobite pri tvrdki: »LYKOS« Mr. K. VOUK, ZAGREB, Draškovićevega 26, tel. 22-881

× V Dubrovniku je v knjižnici mestne gimnazije podtaknil ogenj 15 letni dijak 3. razreda D. Prizmić. Razbil je okno knjižnice, splezal noter, prižgal papir pod neko omaro, v kateri so bile knjige. Ogenj se je hitro razširil, tako da sta zgoreli dve omari s knjigami in vrata knjižnice. Prizmić je ogenj podtaknil zaradi slabih ocen, ker je mislil, da bo pri požaru zgorel katalog z ocenami.

proizvodnja, ampak je bilo za vedno izgubljenih tudi na tisoče ton prvovrstne rúde samo zaradi tega, ker so v obeh rudnikih vpeljali spet iste metode, katerih slabe strani sem bil prej prav posebej grajal.

Precej razočaran sem se poprijel dela, da nadomestim izgubljeni čas. Novi upravnik in novi inženjerji so mi srdito sporočili, da jim ni prav čisto nič za moje sodelovanje. Poleg tega je vladalo veliko pomanjkanje hrane. Delavci so bili silno nezadovoljni.

Delal sem, kolikor sem mogel, dokler nisem nekega dne prišel na to, da novi upravnik skrivaj izdaja odloke, s katerimi preklicuje moje odredbe. Spoznal sem torej, da bi moje nadaljnje bivanje tu bilo čisto odveč. Sedel sem na prvi vlak in se odpeljal v Moskvo. Bil sem tako razočaran, da sem sklenil podati ostavko in za vedno zapustiti Rusijo.

Po prihodu v Moskvo sem Sjerebrovskemu poročal o vsem, kar sem bil videl. O moji ostavki ni maral niti nič slišati. Dejal mi je, da sem mu bolj potreben nego kdaj koli. Izjavil sem mu, da zame nima smisla še dalje ostajati v Rusiji, ker mu v rudnikih ne gredo na roko.

»Ne brigajte se za tiste ljudi tam! To bo mo že vse mi poskrbeli.«

Sjerebrovski je takoj odredil preiskavo. V kratkem času so bili upravnik in nekaj inženjerjev postavljenih pred sodišče zaradi sabotaže. Upravnik je bil obsojen na deset let zopora (to je bila tedaj v Rusiji največja kazen), medtem ko so bili inženjerji obsojeni na manjše kazni. Preiskava je dognala, da so namenoma izpodrinili prejšnjega upravnika, samo da bi lahko uničili rudnike.

(Dalje)

...dokler ga ni primerjala z Radion belo obleko!

Ure in ure se je mučila z mencanjem in drgnenjem perila, pa vendar, zraven te bleščeče beline se zdi njeno perilo naravnost sivkasto. Kakšno razočaranje! Da, to doživi lahko vsaka gospodinja, če primerja svoje „navadno“ prano perilo z Radion belim perilom. Kajti Radion odstrani iz perila vsako, pa tudi najmanjšo sled nesnage. Pri kuhanju v učinkoviti in vendar blagi raztopini Radiona se namreč tvori kisik, ki skupaj s peno mila struji skozi perilo in temeljito odpravi vso nesnago. Bleščeča belina popolne čistote -- to je Radion belina.

Schichtov

RADION

Ni čistejše beline od Radion beline

× Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani obrestuje nove vloge po 4—5%.

× V Mariboru se je v svojem stanovanju ustrelil 60 letni stavbinski delavec Jernej Ačko. Ko so v zaklenjeno stanovanje vdrlji sosodje, je bil obupanec že mrtev.

× Dražja kava. Ker se z aprilom zviša trošarina na uvoz kave na 10 din za 1 kg, se bo seveda podražila tudi kava.

Rejee malih živali, strokovno ilustrirano glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ul. 10. prinaša v marčevi številki sledečo vsebino: Kužne bolezni perutnine — Ekonomsko krmljenje perutnine — Rodajlendka — Sivi in beli ovnač — Kako določimo spol pri mladičih kuncev — Oskrba in prehrana koz — Priprave za vzgojo mladih kanarčkov — Akavristovstvo — Riba streljka — Naša koza Brina — Naprava puloverja iz angorske volne — Društvene vesti — Drobiž — Po tujem svetu — Posvetovalnica — Tržne cene — Za smeh in kratek čas — Vsak mesec ena — Prodaja valilnih jaje — Mali oglasi — Letna naročnina za list je 30.— din.

× V Brežicah je umrla najstarejša občanka Marija Svoboda v starosti 94 let. Ugledno pokojnico so z velikimi častmi spremljali na zadnji poti poleg sorodnikov tudi najvidnejši predstavniki javnega življenja. Blag ji spomin, žalujočim sožalje.

× V Krapju pri Šibeniku si je končal življenje Andrija Miljutin, star 78 let. Ze dvakrat je poskusil samomor, pa se mu ni posrečil. Končno je skočil z visokega zidu in padel na glavo, tako da je obležal mrtev. Pred dvema leti je odšel na pokopališče, kjer je legel v mrtvašnici v krsto in si prerezal žile na vratu. Ker pa ga je bolelo, je jel klicati na pomoč. Prihiteli so kmetje z župnikom in mu rešili življenje.

Sejmi

2. aprila: na Rakeku, v Dramljah,
3. aprila: v Višnji gori, Novem mestu, Tuhinju, Poljčanah, Zabukovju nad Sevnico, Murski Soboti;
4. aprila: v Črnomlju, Loškem potoku, Ormožu, Podčetrtku, Ptuj, Dobrovniku, Dol. Lendavi;
5. aprila: v Krškem, Ljubljani, Stari cerkvi pri Kočevju, Celju, Ptuj, Trbovljah;
6. aprila: v Cistercijanskem samostanu v Stični, Mokronogu, Laškem, Rajhenburgu, Slovenskih Konjicah, Dolnji Lendavi, Turnišču;
7. aprila: v Mariboru, Podturnu;
8. aprila: v Brežicah, Celju, Trbovljah.

EKONOM

I. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kaša. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Statna zaloga vseh umetnih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žilindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilokega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne Illovac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

"Kmetiski list" izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plačila in točila se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštini hranilnici št. 14.194.

Urednik: Milan Mravlje. — Izdaja za konzorcij: Ivan Pipan. — Tiska tiskarna Merkur (predstavnik tiskarne: O. Mihalek), Ljubljana.

Šivalni stroji

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke — Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

Vino in sadjevec prvovrstno sortirano od 60 litrov naprej razpošilja: Posestvo „GRIC“ pri Mariboru

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tis: hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LIUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23

TELEFON STEV. 25-52

Od semena

zavisi kakovost in višina pridelka. Po zmernih cenah smo priskrbeli od domače selekcijske postaje

oplemenjeno

seme starega ječmena in ovsa. Ravno tako smo nakupili našim prilikam prilagojeno seme domače

detelje in lucerne,

ga očistili od predenice, nakar je preizkušeno na čistočo in kaljivost po določenih norm o kontroli semena. Ravno tako zamoremo garantirati za prvovrstnost

travnih semen

in njihovih mešanic,

ker so ta semena pred uvozom bila analizirana. Na zalogi imamo stalno tudi razna druga semena.

Cene so razvidne v posebnem ceniku, ki se na zahtevo dopošlje.

Nabava semena je

zadeva zaupanja!

Obračajte se zaradi tega pri nabavi zanesljivo na

Kmetijsko družbo

I. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Novi trg 3

ali na njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru, Novem mestu in Brežicah,

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. pošt. hran. št. 14.257

Brzjavlj: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-ročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Nove vloge
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune